

De iurisprudentia et iure publica

JOG- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI FOLYÓIRAT
JOURNAL OF LEGAL AND POLITICAL SCIENCES

2024.

XV. évfolyam / Vol. XV

2. szám / No. 2

Főszerkesztő / Editor-in-Chief

PACZOLAY Péter

Társszerkesztők / Editors

BALÁSSY Ádám Miklós, FEJES Zsuzsanna, KOVÁCS Endre Miklós,
KÖNCZÖL Miklós, TÓTH J. Zoltán

Nemzetközi Tanácsadó Testület /
International Advisory Board

Dalibor ĐUKIĆ, Kateřina FRUMAROVÁ,
Ján ŠKROBÁK, Aleksandra SYRYT.

Kiadja a

Magyar Jog- és Államtudományi Társaság

Publishing

Hungarian Association of Law and Political Sciences

HU ISSN 1789-0446

ELŐSZÓ / PREFACE

AMBRUS István

A Mészáros Ádám emlékpályázatról - 1 -

TANULMÁNYOK / ARTICLES

BREZNYÁN Gergő András

A gyermekkor és kóros elmeállapot társtettességet felbontó jellegének vizsgálata a bírói gyakorlat tükrében - 2 -

HORVÁTH Csaba

A túllépés szabályozásának hiányosságai a felbujtás körében - 15 -

KOVÁCS Lili

Dogmatika és jogalkalmazás – gondolatok a tettesi és részesi cselekmények elhatárolásáról a költségvetési csalás bűncselekményénél - 32 -

LÁSZLÓ Balázs

A hazai bűncselekmény-fogalmak a Csemegi-kódex koráig - 46 -

SZAKMÁRY Péter

Az elfogási jog kérdései, különös figyelemmel a jogos védelem jogintézményével való kapcsolatra - 57 -

Ambrus István
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
habil. tanszékvezető egyetemi docens
Mészáros Ádám Emlékbizottság tagja

XV. évfolyam | Vol. XV
2024/2. szám | No. 2/2024
Előszó | Preface
www.mjat.hu

A Mészáros Ádám emlékpályázatról

Bírálati előszó

2021. április 6. reggele. „Szól a telefon, fáj a hír” (ahogy József Attila írta Juhász Gyula halálára), hogy elhunyt Mészáros Ádám, a hazai büntetőjog-tudomány (amin mindig vitatkoztunk, hogy a „büntető jogtudomány”, avagy a „büntetőjog-tudomány” a helyesebb megnevezés) kiemelkedő, s megkockáztatható, hogy legeredetibb alakja.

Tudományos pályáját a Szegedi Tudományegyetemen kezdte, a büntető anyagi jog egyik kétségkívül legnehezebb kérdéskörének, a tettesség és a részesség tanának vizsgálatával. S bár számos további témakört vizsgált szomorúan rövid élete során, e kutatási területhez mindig hű maradt. Kilépett a korábban csaknem kizárólag német, majd jelenleg angolszász jogtudomány dominálta mátrixból, és mélyrehatóan, az utóbbi fél évszázadban Békés Imre óta senkihez sem hasonlítható módon dolgozta fel és szintetizálta a francia büntetőjog eredményeit is. Eredeti megállapításaival ma sem tud vitatkozni a szakma. PhD értekezését Finszter Géza témavezetése mellett az ELTE-n védte meg, számos egyetemen tanított, de állandó szakmai műhelye az Országos Kriminológiai Intézet volt, ahol fontos és időtálló kutatásokat végzett nemcsak a már említett elkövetői tanok, hanem számos különös részi tényállás, a jogos védelem, valamint eljárásjogi problémák körében is. Tudományos véleményét mindig vállalta, olyan esetekben is, ha esetleg jobban megérte volna azokat elhallgatni. Csak két példát említve: a 3/2011. BJE – valóban igencsak vitatható módon – mondta ki, hogy „Azok a részesi cselekmények, amelyek a folytatólágosság körébe nem vonható több ugyanolyan tettesi alapcselekményhez kapcsolódnak akkor sem alkotnak folytatólágos törvényi egységet, ha a részesi magatartások kifejtésére rövidebb időszakon belül került sor, a részesi akarat-elhatározás egységes volt, és a tettesek cselekményei is rövid időközökkel ugyanazon sértett sérelmére valósultak meg. A részes bűncselekményeinek rendbelisége és minősítése a tettesi alapcselekményekhez igazodik”. Ádám rövid, de igencsak szemléletes, s a Legfelsőbb Bíróság álláspontját alapjaiban megkérdőjelező példával élt: ha önmagam három embert rábeszélek, hogy egyazon sértettet, egy héten belül, más-más napokon verjenek meg, nem folytatólágosan elkövetett testi sértésért felelek? De ugyanilyen érzékletes volt az új büntetőeljárás kódex tervezetének bírálatával kapcsolatos megállapítása, amely nem az ártatlanság vélelmét, hanem a bűnösség burkolt prezumpcióját tételezte volna fel. Ebből a jogállami keretek között védhetetlen ötletből szerencsére semmi sem lett. Mészáros Ádám tudományos és joggyakorlati hatása tehát e rövid példák alapján is megkérdőjelezhetetlen.

Essen szó ugyanakkor Ádámról mint magánemberről is. Néha szótlannak tűnő, de ha a húsbavágó iróniát érzékeltetni szerette volna, igenis beszédes, karakán ember volt. Büntetőjog, motorozás, fesztiválok, kutatások váltották egymást. Igazi élmény volt vele minden beszélgetés, akár az egyetemen, akár egy-egy sörözés alkalmával.

Kosztolányit parafrázálva: „nagy volt és kiváló, de szív, a mi szívünkhöz közel álló”.

Korai halála ellenére is a magyar büntetőjog egyedi és megkerülhetetlen figurája maradt, sosem feledjük.

S jelen előszó végén, a korábban már említett József Attilához visszacsatolva, Benjámín László: Kép és szobor című versét idézve: „Nagy ünneplés volt, nagy csoport volt. Ő már szobor volt”. Így is emlékezzünk rá mindig. Ha pedig Ádám egyik kedvencével zárnám e sorokat, úgy is fogalmazhatnék, mint a Motörhead zseniális frontembere, Lemmy Kilmister: „That’s the way I like it, baby I don’t wanna’ live forever”. Ha Ádám örökké sajnos nem is élt, embersége és munkássága halhatatlanná tette.

Jelen különszám írásai megítélésem szerint abszolút méltóak Ádám emlékéhez, s remélem, hogy az Emlékbizottság hagyományt teremtett a tudományos örökség ápolásával.